

În campaniile electorale, discursul de ură împotriva comunității LGBT este unul dintre cele mai agresive

Homofobia reprezintă frica irațională și aversiunea față de homosexualitate și față de persoanele lesbiene, gay, bisexuale și transsexuale, bazate pe prejudecăți.

Mesajele homofobe sunt utilizate de către unii politicieni și competitori electorali, precum și de către susținători ai acestora, inclusiv pentru a alimenta fricile sociale, a obține susținere electorală și a menține electoratul fidel.

Discursul homofob duce nu numai la stigmatizarea și marginalizarea persoanelor LGBT, dar și la încălcarea drepturilor lor și la acte de violență îndreptate împotriva acestora.

Te invităm să te alături eforturilor noastre de a promova o campanie electorală echilibrată, în care platformele politice și electorale sunt utilizate pentru identificarea celor mai bune proiecte de îmbunătățire a serviciilor publice pentru orice persoană, indiferent de orientarea ei sexuală.

Apreciază și distribuie această postare și contribuie la diseminarea mesajelor de unitate și toleranță în campania electorală.

Materialele de informare sunt realizate de echipa „Ambasadorii schimbării” în cadrul programului PromoTE, parte a Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, implementat de Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

#AlegeriLocaleFărăUră

#CombateDiscursulDeUră

#AcceptăDiversitatea#PromoTE3

**Genul sau sexul unei persoane
nu ar trebui să fie motiv de
ură, de intoleranță sau de
discriminare**

Discursul sexist se referă la formele de exprimare care prezintă femeia sau bărbatul în manieră umilitoare, degradantă și violentă, ofensând demnitatea acestora.

În campania electorală, dar și în afara acestora, trebuie să ne asigurăm că discursul sexist, stereotipurile și prejudecățile de gen rămân în istorie, ca studii de caz. Pentru că aceste preconcepții au condus la limitarea potențialului femeilor și bărbaților, la discriminarea lor sau la acte de violență.

În ultimele decenii, am asistat la schimbări semnificative în privința conștientizării și a luptei împotriva stereotipurilor și prejudecăților de gen. Schimbarea trebuie să continue!

Te invităm să te alături eforturilor de a nu permite ca platformele politice și contextul electoral să devină o tribună pentru sexism și intoleranță.

Cere-le competitorilor electorali să genereze discuții constructive, bazate pe argumente și respect reciproc, indiferent de sexul/genul persoanei cu care concurează. Doar astfel putem contribui la construirea unui mediu politic

civilizat.

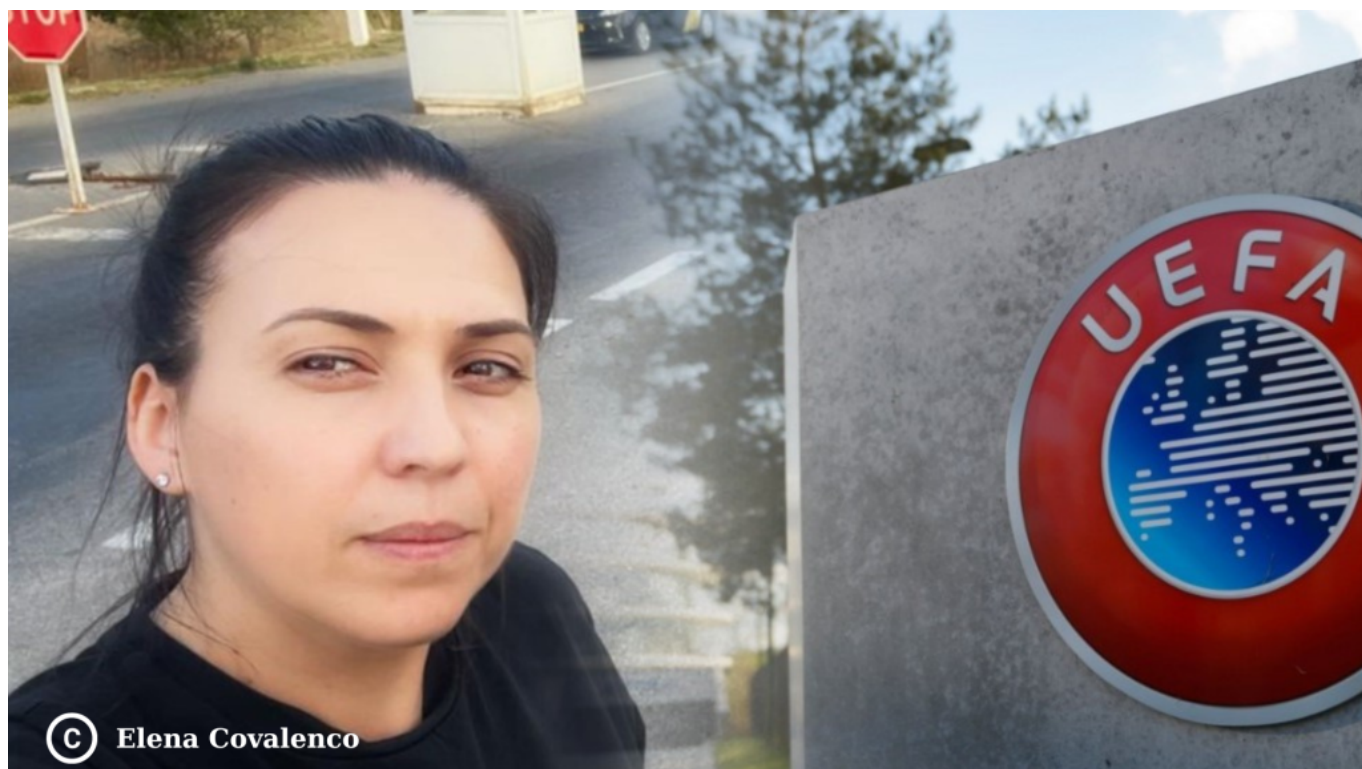
Materialele de informare sunt realizate de echipa „Ambasadorii schimbării” în cadrul programului PromoTE, parte a Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, implementat de Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

#AlegeriLocaleFărăUră

#CombateDiscursulDeUră

#AcceptăDiversitatea #PromoTE3

Meciurile de fotbal sub egida UEFA nu trebuie desfășurate într-un teritoriu ocupat, unde nu există garanții de securitate și este restricționat accesul liber, inclusiv al jurnaliștilor

Fotojurnalista Elena Covalenco, declarată „indezirabilă” de către administrația ilegală de la Tiraspol, la data de 21 septembrie 2023, a emis un apel către UEFA pentru a aduce în atenție îngrijorările privind organizarea meciurilor UEFA în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, precum și restricțiile și riscurile cu care se confruntă jurnaliștii.

Restricția reprezintă o încălcare nejustificată a normelor internaționale care protejează libertatea de exprimare și libertatea mass-media. Administrația de facto din acest teritoriu al Republicii Moldova, împiedică jurnaliștii să disemineze informații de interes public și obstrucționează, în mod deliberat, activitatea acestora.

În circumstanțele date, decizia de a organiza meciurile UEFA Europa League în teritoriul temporar ocupat al Moldovei, unde staționează ilegal trupele ruse, este alarmantă pe motiv că garanțiile de securitate oferite de către administrația ilegală sau conglomeratul Sheriff nu sunt credibile, legale și legitime, iar sistemul opresiv al regimului de la Tiraspol încalcă flagrant drepturile omului, beneficiind totodată de impunitate, atât la nivel național cât și internațional

UEFA ar trebui să împiedice exploatarea deciziilor sale de către regimuri nelegitime și autocratice pentru continuarea fenomenelor de violare în masă a drepturilor omului și a obține legitimitate internațională sau locală. Din cauza statutului nerezolvat al regiunii, a preocupărilor de securitate precum și a situației alarmante a drepturilor omului din regiunea transnistreană, UEFA ar trebui să se angajeze în discuții numai cu autoritățile legitime și constituționale ale țării.

De exemplu, conform deciziei UEFA, Belarus trebuie să joace meciurile de acasă pe teren neutru. Această poziție fermă ar trebui aplicată în mod consecvent în alte cazuri similare, deoarece, în caz contrar, regulile și angajamentele UEFA sunt viciate sau selective.

Prin urmare, FC Sheriff, în calitate de club de fotbal deținut de un conglomerat de afaceri care a susținut atât direct, cât și indirect consolidarea unui regim ilegal și autoritar, care, la rândul său, ignoră și încalcă grav drepturile și libertățile fundamentale ale omului, ar trebui să joace meciurile de acasă pe teritoriul controlat de guvernul central. Regimul de la Tiraspol trebuie să primească un mesaj foarte clar și o listă de condiții pe care ar trebui să le respecte, pentru a face posibilă desfășurarea meciurilor internaționale pe terenurile sportive din stânga Nistrului.

UEFA poate întreprinde acțiuni pentru a aborda aceste preocupări, cum ar fi adoptarea de sancțiuni împotriva clubului de fotbal Sheriff, audituri privind drepturile omului, consolidarea parteneriatelor cu organizațiile pentru drepturile omului, protecția avertizorilor de integritate, instituirea unui mecanism de recepționare și soluționare a reclamațiilor etc.

Considerăm că UEFA, ca organizație care recunoaște principiile fundamentale ale Declarației Universale a Drepturilor Omului, trebuie să acționeze ferm și corespunzător pentru a contribui

la promovarea păcii și respectarea valorilor și principiilor pentru care pledează.

Reieșind din Angajamentul privind drepturile omului, adoptat în 2021 și Statutul său, Comitetul Executiv al UEFA trebuie să reevalueze decizia de a permite organizarea meciurilor în regiunile temporar ocupate și să ia în considerare măsuri pentru a asigura respectarea drepturilor omului și integritatea presei, precum și siguranța tuturor participanților la evenimentele sportive.

Vârsta nu ar trebui să fie motiv de discriminare sau de intoleranță

Intoleranța față de vârsta unei persoane se manifestă atunci

când cineva devine ținta discursului de ură, a instigării la discriminare sau a discriminării fie pentru că este „prea tânără”, fie pentru că este considerată „prea în vârstă”.

Este important să ne amintim că fiecare grup de vârstă aduce o perspectivă valoroasă și are o contribuție semnificativă la dezvoltarea comunității noastre.

Iată de ce, în special în perioadele electorale, ar trebui să ne concentrăm asupra valorii fiecărei generații și să evităm stereotipurile și discursul negativ, care pot diviza. În loc să alimentăm retorica intolerantă, mai bine promovăm dialogul deschis și colaborarea între generații pentru o comunitate mai puternică și mai unită.

Te invităm să apreciezi și să distribuie această postare și, astfel, să contribui la diseminarea mesajelor de unitate și toleranță în campania electorală.

Materialele de informare sunt realizate de echipa „Ambasadorii schimbării” în cadrul programului PromoTE, parte a Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, implementat de Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

#AlegeriLocaleFărăUră

#CombateDiscursulDeUră

#AcceptăDiversitatea #PromoTE3

Bugetarea Participativă în Școli | Alte două proiecte de

infrastructură școlară realizate și inaugurate

Două centre de relaxare pentru elevi au fost inaugurate la Liceul Teoretic „Ion Creangă” din Cahul, în cadrul primei runde de pilotare a Programului „Bugetarea Participativă în Școli”.

În cadrul evenimentului de inaugurare, au fost prezentate și analizate rezultatele obținute în cadrul Programului, între care: îmbunătățirea infrastructurii școlare, creșterea nivelului de educație financiară în rândul elevilor, promovarea activismului civic și spiritului democratic.

„Am învățat împreună despre cum putem implica mai activ elevii în viața comunității școlare, despre cum să le oferim șansa de a vota într-un mod democratic și am reușit să le facem vocea auzită. Motivația este ceea ce dă startul, iar implicarea este ceea ce te face să continui. Deci, să continuăm implementarea de proiecte și în anul școlar 2023-2024”, a menționat Alexandra Marcu, membra echipei de coordonare a Programului.

Pentru implementarea celor două proiecte – „Invest in Rest” și „Crearea unui spațiu de relaxare” – elaborate și selectate prin vot de către elevi, instituția a beneficiat de instruirii și de un suport financiar de 2.500 de dolari, contribuind din propriul buget cu încă 50.000 de lei.

Directoarea instituției, Rodica Caraja, a anunțat că implementarea bugetării participative va continua de sine stătător în anul școlar 2023-2024 pentru că este un instrument foarte eficient de implicare civică a elevilor în treburile școlii. „Elevii au avut toată libertatea să-și exprime opiniile și doleanțele, să elaboreze proiectele, să lucreze în echipă, să se implice în viața instituției și să contribuie la gestionarea eficientă și corectă a fiecărui bănuț”, a menționat Caraja.

La evenimentul de inaugurare au participat elevi, profesori, părinți, precum și șeful direcției de învățământ din mun. Cahul, Valeriu Baban, care a subliniat că experiența frumoasă de pilotare a bugetării participative va inspira și alte

instituții școlare să implementeze acest Program care s-a dovedit a fi foarte eficient. „Experiența voastră demonstrează că implicarea democratică a elevilor în procesul de luare a deciziilor este benefică dezvoltării lor ca viitori cetățeni responsabili în societatea noastră”, a afirmat Baban.

În cadrul [primei runde de pilotare a Programului „Bugetare Participativă în Școli” de către Promo-LEX](#), au fost selectate, prin concurs, cinci instituții de învățământ preuniversitar din Republica Moldova, au fost implicați peste 2.000 de elevi, zeci de profesori și finanțate 8 proiecte de infrastructură școlară.

Cea de-a doua rundă de pilotare a Programului va fi implementată în anul școlar 2023-2024 fiind selectate, prin concurs, 6 instituții beneficiare. 36 de elevi și profesori din cadrul acestora au participat recent la atelierul de instruire, urmând să elaboreze propriile concepte ale programului de bugetare participativă și planurile individuale de acțiuni.

Amintim că Programul „Bugetarea Participativă în Școli” este implementat de Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID Moldova), în colaborare cu Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova și CICDE – Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral.

Discursul de ură în campania electorală: Când cuvintele devin periculoase

În contextul campaniei electorale pentru alegerile locale generale, este crucial să promovăm o atitudine de toleranță și de respect reciproc. Astăzi, vrem să subliniem importanța combaterii discursului de ură în context politic și electoral.

Ce este discursul de ură? Discursul de ură reprezintă orice formă de exprimare care promovează, incită, răspândește sau justifică ura, violența ori discriminarea împotriva unei persoane sau a unui grup de persoane din cauza caracteristicilor lor reale sau atribuite, cum ar fi: rasa, etnia, religia, sexul, orientarea sexuală sau a altor caracteristici. Discursul de ură încalcă demnitatea și drepturile omului, dar și dezbină societatea și subminează valorile democrației.

În perioada electorală este important să fim conștienți de impactul negativ al discursului de ură asupra societății noastre și să contribuim la combaterea acestuia prin nedistribuirea acestor mesaje în mediul online și raportarea lor la autoritățile publice.

În perioada 23 octombrie – 3 noiembrie vom prezenta o serie de antiexemple privind discursul politic în campania electorală. Imaginile create vor sugera formele pe care le poate lua discursul de ură, inclusiv în perioadele electorale, precum și grupurile care sunt ținta acestora conform datelor monitorizărilor realizate de Asociația Promo-LEX în perioada 2018-2021.

Apreciază și distribuie această postare și contribuie la diseminarea mesajelor de unitate și toleranță în campania electorală.

Materialele de informare sunt realizate de echipa „Ambasadorii schimbării” în cadrul programului PromoTE, parte a Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, implementat de Asociația Promo-LEX, cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

#AlegeriLocaleFărăUră

#CombateDiscursulDeUră

#AcceptăDiversitatea #PromoTE3

Noi obstacole pentru libera circulație în Zona cu regim sporit de Securitate (mun. Tighina/Bender)

Sursă foto: zonadesecuritate.md

Recent, la hotarul administrativ între localitățile Tighina (Bender) și Varnița, reprezentanții administrației teritoriului necontrolat de către autoritățile constituționale ale Republicii Moldova, au demarat efectuarea unor lucrări tehnice, pentru a limita și mai mult libera circulație în zona de securitate.

Asociația Promo-LEX atrage atenția asupra faptului că numeroasele și gravele probleme din Zona de Securitate au rămas nerezolvate, fiind amânate sau uitate sub pretextul și datorită lipsei unei viziuni clare privind problema transnistreană. Cu regret, constatăm faptul că de cele mai multe ori cazurile grave, problemele și incidentele din regiunea transnistreană și mai ales cele din zona de securitate, sesizate de victimele abuzurilor, autoritățile publice locale, jurnaliști sau reprezentanții societății civile rămân fără atenția necesară, nu se rezolvă și se repetă sau revin de fiecare dată când administrația ilegală de la Tiraspol are un interes anume.

În perioada pandemică, au fost instalate numeroase obstacole și noi posturi, care au condus la încălcarea drepturilor omului și a liberei circulații. Ulterior, o parte

semnificativă a acestor obstacole au fost eliminate, însă totuși unele dintre acestea au rămas. Este și cazul unor artere de circulație din zona Varnița-Tighina, strada Mațnev spre exemplu care a rămas închisă pentru circulația rutieră, fiind blocată cu blocuri de beton. Jurnaliștii de la Zona de Securitate, Reprezentanța Varnița a OAP precum și localnici din zonă, au sesizat problema demarării unor lucrări de construcție a unui gard în regiunea străzii Mațnev, care s-ar afla la hotarul administrativ dintre s.Varnița și mun.Tighina (Bender).

Din investigațiile noastre, reiese că organele de drept au pornit material pe faptul demarării lucrărilor ilegale de construcție în zona străzii Mațnev, iar autoritățile publice locale din Varnița au declarat că problema este una mult mai complexă deoarece Varnița, este practic unica sau una din puținele localități din Moldova, care încă nu are definitiv hotarul administrativ al localității, deoarece administrația municipală din Tighina (Bender) este controlată de regimul de la Tiraspol, iar localitatea Varnița, în viziunea acestora este o suburbie a municipiului Tighina.

Experiențele anterioare a instalării unor garduri, obstacole sau posturi suplimentare, demonstrează că administrația ilegală din Tiraspol ignoră cu desăvârșire chiar și angajamentele asumate în cadrul formatului de discuții, inclusiv în cadrul Comisiei Unificate de Control, spre exemplu blocajele din Doroțcaia, Pohrebea, etc.

Din câte putem observa, problema liberei circulații în acest perimetru este una extrem de complexă și necesită acțiuni imediate de cercetare sub toate aspectele a situației create, pentru a opri lucrările de construcție a gardului și de a preveni noi cazuri de încălcare gravă a regimului din Zona de Securitate cu regim sporit (mun Tighina).

Amintim în acest context despre faptul că potrivit art.14 din presupusa constituție locală a regimului ilegal de la Tiraspol

("constituția rmn"), localitatea Varnița, precum și o serie de alte localități rămase sub jurisdicția autorităților constituționale, ar fi aparținând entității ilegale. Mai mult, atât localitățile din imediata apropiere a mun.Tighina cât și cele din rl. Dubăsari amplasate în stânga Nistrului (Cocieri, Corjova, Vasilevca sau Pohrebea, Pârâta, Doroțcaia și Coșnița) sunt considerate de către regimul ilegal de la Tiraspol și presa locală drept LOCALITĂȚI TEMPORAR OCUPATE DE MOLDOVA. Aceste narative sunt destul de periculoase pentru siguranța și securitatea tuturor locuitorilor acestor teritorii, având rolul să justifice acțiunile și abuzurile pe care le comit reprezentanții structurilor ilegale din stânga Nistrului.

Prin urmare, îndemnăm autoritățile constituționale să nu tolereze nici o încercare de instalare a unor bariere, stâlpi sau baraje noi în Zona de Securitate. Considerăm că autoritățile urmează să obțină o evacuare imediată a blocurilor de beton instalate anterior și betonarea gropilor efectuate în partea carosabilă la hotarul administrativ între localitățile Varnița și Bender (Tighina).

Asociația Promo-LEX cere autorităților constituționale să acționeze imediat și eficient pentru

- a garanta respectarea prevederilor Acordului din 21 iulie 1992 (art.5 Libera circulație a bunurilor, mărfurilor și persoanelor);
 - a sancționa persoanele responsabile de tensionarea situației din regiune și încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.
-

VIDEO | Promo-LEX lansează al doilea spot al Campaniei „IEȘI la VOT”

De noi depinde cum vor arăta satele și orașele Republicii Moldova! Pe 5 noiembrie mergi la vot și alege candidații sau candidatele care pot rezolva CORECT problemele din localitatea ta!

Acesta este masajul principal al celui de-al doilea spot lansat de Asociația Promo-LEX în cadrul campanie de informare, educație electorală și mobilizare apolitică a cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, desfășurată în contextul Alegerilor Locale Generale din 5 noiembrie 2023.

Obiectivul general al campaniei este de a contribui la sporirea nivelului de participare a cetățenilor Republicii Moldova la alegerile locale generale din 2023 și promovarea unui vot informat și conștient.

În cadrul campaniei Ieși la Vot, care are loc în perioada septembrie – noiembrie 2023, Promo-LEX desfășoară mai multe activități de informare a cetățenilor cu drept de vot, inclusiv dezbateri electorale cu participarea candidaților la funcția de primar al municipiului Chișinău, precum și din alte localități; spoturi video pentru promovarea votului conștient și sprijinirea prin granturi a proiectelor de promovare a participării la vot a cetățenilor Republicii Moldova.

Acest video, ce conține un mesaj de interes public, a fost realizat de Asociația Promo-LEX cu sprijinul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate în spot aparțin autorilor și nu

reflectă neapărat punctul de vedere al USAID și Guvernului SUA.

Campania electorală marcată de un număr mare de candidați, de utilizarea abuzivă a resurselor administrative și de implicarea funcționarilor în activitățile electorale

În Raportul nr. 3 al Misiunii de Observare (MO) a alegerilor a locale generale din 5 noiembrie, Promo-LEX constată creșterea semnificativă a cazurilor ce pot fi calificate drept abuz de resurse administrative, implicarea tot mai activă a funcționarilor publici în activitățile de campanie și neraportarea deplină a cheltuielilor de campanie de către concurenții electorali.

MO Promo-LEX apreciază, în general, pozitiv activitatea organelor electorale, dar regretă cazurile de obstrucționare a observării libere a procesului electoral (11 cazuri de către CECE I și 2 – CECE II) și subliniază că, în exercitarea atribuțiilor, observatorii au dreptul să aibă acces la toate informațiile cu caracter electoral.

Perioada de observare a evenimentelor incluse în raport este, în general, 5 – 17 octombrie 2023. Observarea finanțării campaniei electorale s-a realizat în intervalul în intervalul 6-13 octombrie. Iar monitorizarea discursului de ură și instigare la discriminare cuprinde perioada 29 septembrie – 12 octombrie 2023.

Situația problematică a alegătorilor din comuna Corjova

MO Promo-LEX atrage atenția asupra situației de excludere din listele electorale a unui număr mare de alegători, care de facto locuiesc în comuna Corjova, însă în actele de identitate au domiciliul stabilit/atribuit în orașul Dubăsari. Majoritatea alegătorilor excluși din liste domiciliază în satul Mahala, care face parte din comuna Corjova, însă în buletinele de identitate eliberate pentru locuitorii satului Mahala este stabilit domiciliul „or. Dubăsari”.

Problema excluderii din listele de bază a unei părți a locuitorilor de facto a comunei Corjova se perpetuează de la scrutin la scrutin, iar soluții sistemice nu au fost propuse de către autoritățile publice, inclusiv cele electorale. În opinia Promo-LEX, votarea pe liste suplimentare a fost o

soluție temporară, care trebuie abandonată, întrucât doar perpetuează și agravează problema.

Amintim că, în comuna Corjova la alegerile parlamentare anticipate din 2021 au participat 992 alegători, inclusiv cca. 62% pe listele suplimentare. Astfel constatăm că, dreptul de vot al cetățenilor Republicii Moldova care domiciliază în comuna Corjova ar putea fi încălcat, dacă aceștia nu vor fi admiși să voteze pe motiv că nu sunt incluși în listele electorale de bază. MO Promo-LEX se arată îngrijorată de faptul că printr-o eventuală neadmitere a unui număr atât de mare de alegători la vot ar putea fi de asemenea afectată valabilitatea scrutinului și/sau influențate semnificativ rezultatele alegerilor.

MO Promo-LEX consideră absolut necesară rezolvarea problemei stabilirii domiciliului în actele de identitate corespunzător stării de fapt și îndeamnă Agenția Servicii Publice (ASP) și alte autorități publice centrale, de comun cu autoritățile electorale, să identifice o soluție rapidă pentru această problemă și să informeze activ cetățenii despre aceasta.

Alegeri competitive, cu un număr mare de candidați înregistrați

MO Promo-LEX reiterează că alegerile locale generale din 5 noiembrie sunt competitive și constată creșterea numărului de candidați înregistrați pentru toate tipurile de funcții electivă, comparativ cu precedentul scrutin local din 2019. A scăzut, deși nesemnificativ, de la 10% la 8%, ponderea candidaților independenți la funcția de primar. În schimb, a crescut, de la 26% la 31%, ponderea femeilor candidate la funcția de primar.

O dinamică pozitivă din perspectiva înregistrării femeilor în calitate de candidate la funcția de primar a fost constatată în cazul municipiilor Bălți și Chișinău – de la 6%, în 2019, la 19%, în 2023. La funcția de primar general al mun. Chișinău

s-a înregistrat un număr record de candidați – 27, toți desemnați de partide/bloc electoral. În mun. Bălți, din totalul de 15 doar doi sunt candidați independenți.

Observatorii Promo-LEX au înregistrat câte cel puțin 15 cazuri de respingere a cererilor de înregistrare a candidaților la funcția de primar și la cea de consilier. În cele mai multe cazuri, motivele respingerii înregistrării au fost: interdicția de a ocupa o funcție publică/de demnitate publică și numărul insuficient de semnături colectate.

De asemenea, au fost raportate 30 de cazuri de înregistrare a listei de candidați la funcția de consilier cu nerespectarea cotei minime de reprezentare de 40% pentru ambele sexe, inclusiv 1 caz de nerespectare a poziționării candidaților după formula minimum patru candidați de același sex la fiecare zece locuri.

Documentând schimbarea apartenenței politice a primarilor, observatorii Promo-LEX au constatat că, spre final de mandat (2019-2023), circa 39% din primari și-au schimbat opțiunea politică ori s-au declarat a fi independenți/neafiliați. Cei mai mulți dintre primarii care au abandonat partidul care i-a desemnat la alegerile din 2019 au „migrat” către PAS (36%).

Implicarea funcționarilor publici în campanie și abuz de resurse administrative

În perioada monitorizată, MO Promo-LEX constată o creștere semnificativă a cazurilor ce pot fi calificate drept abuz de resurse administrative. De la începerea oficială a campaniei electorale, numărul acestor cazuri s-a majorat de aproape trei ori și a ajuns la cel puțin 43:

- utilizarea autorităților publice în scopul promovării inițiativelor electorale – 4 cazuri (Guvernul – Satul European Expres; Comitetul executiv al UTAG, Consiliul Orășenesc Taraclia și Consiliul Raional Orhei – adaos lunar de 1.000 de lei la pensiile mici, promis de Ilan

Şor);

- implicarea în activitățile de campanie a persoanelor care dețin funcții publice – 18 cazuri (PAS);
- atribuirea de către candidații electorali a meritelor pentru lucrările/serviciile de uz public efectuate din bani publici – 11 cazuri (6 – PAS, 2 – PS, 2 – MAN, 1 – LOC);
- organizarea întrunirilor electorale în cadrul instituțiilor publice, cu angajații instituțiilor respective, în timpul orelor de lucru ale acestora – 9 cazuri (5 – PSRM, 2 – PAS, 1 – CUB și 1 – PCRM).

Un caz cu potențial de corupere a alegătorilor se referă la oferirea plicurilor cu bani în cadrul unui eveniment public organizat de Guvernatoarea UTAG cu sprijinul Fundației „Miron Şir”.

De asemenea, au fost observate cel puțin 14 cazuri de distribuire a publicității electorale cu încălcarea prevederilor legale (6 – PAS, 3 – PSRM; 2 – PSDE; 2 – PDCM; 1 – PR) și 6 cazuri în care publicitatea electorală era distribuită concomitent cu cea politică (4 -PAS, 1 – PSDE și 1 – PSRM).

Cheltuieli neraportate de aproape 1 mil. de lei

MO Promo-LEX constată că rapoartele financiare din campanie sunt publicate cu depășirea termenului și în format ce nu corespunde principiului datelor deschise. De asemenea, constatăm că, până la lansarea prezentului raport de observare a alegerilor, pe pagina web a autorității electorale nu a fost publicat nici un raport financiar al candidaților independenți.

În perioada 6 – 13 octombrie 2023, 14 formațiuni politice au raportat venituri în sumă totală de 14,6 mil. lei, dintre care 14,1 mil. lei – mijloace financiare și 555 mii lei – donații materiale. 79% din totalul veniturilor declarate au fost

raportate de 4 partide politice (PAS – 33%, PSRM – 23%, PN – 12% și MAN – 11%). Celorlalte 10 partide politice le revin doar 21% din veniturile raportate.

Cele 14 partide politice au raportat cheltuieli de 11 mil. lei, dintre care 10,5 mil. lei au fost în bani și 555 mii lei din donații materiale. Cele mai multe cheltuieli au fost raportate de PAS – 41%, PN – 16%, PSRM – 15% și PSDE – 6%.

În rezultatul monitorizării civice, MO Promo-LEX a estimat o sumă totală neraportată la CEC de cel puțin 953.228 de lei pentru activități de campanie desfășurate de 22 de concurenți electorali. Din totalul cheltuielilor estimate, câte 31% au fost estimate pentru PSRM și PLDM, 6% – PNM și 5% – CC. În funcție de destinația cheltuielilor estimate, cele mai multe au fost pentru materialele promoționale – 74% urmate de recompensele agitatorilor – 12%.

Incertitudinea aplicării unor restricții a dreptului de a fi ales

MO Promo-LEX observă în acest scrutin o incertitudine din partea autorităților privind aplicabilitatea interdicției de a ocupa funcții de răspundere, ca urmare a actului de constatare emis de Autoritatea Națională de Integritate (ANI), rămas definitiv. Această stare de incertitudine a fost creată în raport cu circa 20 de persoane, în privința cărora prin actul de constatare a ANI, rămas definitiv, a fost stabilită interdicția de a ocupa funcții electivă, însă acestora nu li s-a ridicat mandatul.

În opinia Promo-LEX, normele privind restricționarea dreptului de a fi ales trebuie interpretate în spiritul Codului electoral în întregime iar această categorie de persoane nu trebuiau admise în scrutinul electoral. În caz contrar, odată cu validarea noului mandat de primar, în rezultatul alegerilor din 5 noiembrie 2023, mandatul de primar anterior încetează și, astfel, intervine, în mod automat,

sanctiunea de decădere din dreptul de a mai exercita o funcție publică și/sau o funcție de demnitate publică. Altfel spus, ar urma să fie organizate și desfășurate alegeri locale noi.

În perioada de observare, Curtea Constituțională a respins cererea de suspendare a Hotărârii Parlamentului din 21.09.2023 privind prelungirea stării de urgență și a Dispoziției Comisiei pentru Situații Excepționale (CSE) din 04.10.2023 prin care s-a decis că în cadrul alegerilor locale generale din 5 noiembrie 2023 nu vor putea participa anumite categorii de persoane.

Amintim că MO Promo-LEX a constatat cu îngrijorare, în Raportul nr. 2 de observare a alegerilor, că legislația nu abilitează în mod expres CSE cu dreptul de a interveni în restricționarea dreptului de a fi ales.

Discursul de ură continuă să fie utilizat în campania electorală

În perioada 29 septembrie – 12 octombrie 2023, au fost identificate cel puțin 9 cazuri de discurs de ură, instigare la discriminare și alte forme de manifestare a intoleranței. Cele mai multe cazuri au fost identificate în rețelele de socializare (3 cazuri) și presa scrisă și online (3). Printre criteriile care au stat, cel mai des, la baza discursurilor de ură sunt: apartenența politică (4 cazuri), orientarea sexuală/identitatea de gen (2 cazuri), sex/gen (2 cazuri) și sănătate (2 cazuri). Principalele grupuri afectate de acest tip de discurs rămân a fi politicienii (5 cazuri), persoanele LGBT (2 cazuri) și femeile (2 cazuri). Cele 9 cazuri de discurs de ură au fost vizualizate de peste 126 de mii de ori și distribuite de peste 700 de ori.

Amintim că actual scrutin este primul în care folosirea discursului de ură de către competitorii electorali, inclusiv prin intermediul materialelor electorale, este interzisă și sancționată.

Raportul integral poate fi accesat [aici](#).

Raportul a fost elaborat cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate” și a Uniunii Europene prin Proiectul „Consolidarea cadrului legislativ electoral și evaluarea implementării acestuia în timpul alegerilor locale generale din 2023”.

Detenția sau tratamentul psihiatric: ce aleg pacienții?

**Detenția sau tratamentul
psihiatric: ce aleg pacienții?**

Diana Mazniuc
Consilieră juridică, Promo-LEX

www.promolex.md

În data de 27 octombrie 2022, în cadrul Secției nr. 10, Spital Clinic de Psihiatrie, destinată aplicării măsurilor de

constrângere cu caracter medical, a avut loc un incident atipic. Mai mulți pacienți au provocat un incendiu, crescând, astfel, riscurile față de propria persoană și față de personalul medical, cauzând daune semnificative instituției. Pentru a face față acestui incident, a fost necesară implicarea Brigăzii de Poliție cu Destinație Specială Fulger pentru detensionare, care a făcut uz de agresiune pentru a imobiliza pacienții. Printre cauzele care ar fi determinat pacienții să recurgă la acest gest sunt și condițiile de tratament care li se oferă.

Din aceste considerente, prezenta analiză se va concentra pe studierea măsurilor de constrângere cu caracter medical în cadrul instituției: deziderat versus realități curente.

De asemenea, vom examina măsurile adoptate de autoritățile competente pentru prevenirea apariției unor incidente repetitive, pentru adaptarea tratamentului la nevoile utilizatorilor serviciului psihiatric la un an după producerea incidentului.

Importanța măsurilor de constrângere cu caracter medical

Centralizarea modului în care se aplică măsurile de constrângere cu caracter medical reprezintă un aspect deosebit de important, mai ales în cazurile în care autoritățile judiciare aleg, perfect integrabil în politici penale umane, să trateze o persoană care a comis o infracțiune în stare de iresponsabilitate. În astfel de situații, accentul trebuie să fie pus pe parcursul de recuperare pentru a reduce gradul de pericolozitate și nu pe resocializare (detenție în regim ordinar), care ar implica o abordare mai rigidă centrată pe responsabilizarea individuală în vederea reintegrării și reeducării.

Nu poate fi izolată constatarea faptului că aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical poartă sarcina dublă: a) răspunde expectațiilor societății de a izola un

pericol care poate recidiva; b) răspunde necesităților de a trata și de a nu sancționa o persoană care nu poartă răspundere pentru ilegalitățile pe care le admite sub presiunea unor afecțiuni psihiatrice.

Reglementarea punerii în practică a măsurilor de constrângere cu caracter medical

Este important să subliniem că legislația națională prevede tratament special pentru pacienții cu antecedente infracționale. Astfel, conform prevederilor legale, a fost înființată Secția nr. 10 în cadrul Spitalului Clinic de Psihiatrie. Această Secție are ca misiune furnizarea de asistență medicală, îngrijire și terapie psihiatrică specializată pentru persoanele aflate în internare psihiatrică în baza unui act de justiție, fie pentru infracțiuni comise în stări de iresponsabilitate, fie pentru cele care au dezvoltat o astfel de stare în timpul executării unei pedepse privative de libertate.

- Secția nr. 10 a fost destinată, exclusiv, internării bărbaților adulți sub supraveghere strictă și are o capacitate de tratament pentru 80 de pacienți.
- Costul tratamentului și îngrijirii unui pacient supus executării măsurilor de constrângere cu caracter medical este de 536 de lei pe zi.
- Durata media de spitalizare a pacienților sub supraveghere riguroasă, conform datelor statistice, este de, aproximativ, 1442 de zile.
- Personalul din cadrul Secției nr. 10 respectă structura de personal aprobată de Ministerul Sănătății, care include:
 - un șef de Secție, medic: trei medici psihiatri;
 - un asistent medical superior;
 - jumătate de unitate asistent medical de proceduri;
 - zece asistenți medicali care lucrează în ture de 24/24;
 - un econom;
 - jumătate de unitate infirmier pentru însoțirea

- bolnavilor;
- un băieș;
- patru bufetiere;
- douăzeci de asistenți medicali care lucrează în ture de 24/24;
- un psiholog;
- un terapeut ocupațional.

Realitățile curente ale punerii în practică a măsurilor de constrângere cu caracter medical

Secția nr. 10 din cadrul Spitalului Clinic de Psihiatrie se confruntă cu dificultăți în tratarea pacienților cu antecedente infracționale. Lipsa unui regulament specific pentru gestionarea incidentelor agresive, a echipei de intervenție, precum și absența instrumentarului profesional, a pregătirii adecvate pentru supravegherea pacienților în situații dinamice, reprezintă provocări semnificative pentru Secție.

Gama de probleme din cadrul serviciului a permis izbucnirea incidentului din 27 octombrie 2022. Din păcate, răspunsul la acest incident a fost, mai degrabă marginal, concentrându-se pe aspecte materiale/condiții de activitate în detrimentul investițiilor în îmbunătățirea calității abordării pacienților, a competențelor profesionale și a remunerației personalului care se confruntă cu riscuri profesionale semnificative.

Lista acțiunilor întreprinse (pentru a remedia problematicile provocate din urma incidentului) poate fi apreciată ca fiind utilă, dar nu și suficientă pentru reabilitarea serviciului și pentru prevenția unor incidente similare în viitor:

- În luna noiembrie 2022, instituția medicală a inițiat lucrările de reparație a încăperilor din Secția nr. 10, costând aproximativ 600.000 MDL. Ministerul Sănătății a contribuit cu suma de 294.679 MDL. Lucrările au fost

finalizate în data de 20 decembrie 2022.

- În prezent, se desfășoară o reparație capitală a acoperișului blocului Secției, cu un deviz de cheltuieli de aproximativ 1,6 milioane MDL.
- În prezent, se desfășoară lucrări de reparație capitală a acoperișului Secției.
- Mobilierul din Secție a fost înlocuit în întregime.
- S-a îmbunătățit controlul asupra calității alimentației.
- S-au relaxat restricțiile terapeutice din Secție, inclusiv posibilitatea de a deține telefoane mobile personale. De asemenea, Secția a fost echipată cu o rețea telefonică urbană și extraurbană.
- Au fost instalate cutii poștale pentru corespondență.

În ansamblu, măsurile menționate reprezintă un început pozitiv în eforturile de a îmbunătăți condițiile de activitate ale Secției nr. 10, însă, este esențial să se recunoască – aceste măsuri materiale reprezintă doar o parte a răspunsului la problemele sesizate, având un impact limitat pentru lichidarea unor vulnerabilități de sistem. Simplul fapt că există doar un terapeut ocupațional sugerează în ceea ce privește abordările aplicate în cadrul referinței pacienților, care se axează, primar, pe farmacoterapie și nu pe dezvoltarea abilităților sociale.

Adițional, se ține a se menționa că persoana inițiator a incidentului din 27 octombrie 2022, a fost transferată în detenție în Penitenciarul nr. 17 – Rezina, în baza verdictului instanței bizuit pe expertiza medico-legală psihiatrică ce indica asupra compensării medicale și capacității de continuare a executării privative de libertate a persoanei.

Irina Barbîroș, Șef al Direcției Medicale din cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor, subliniază că trebuie clarificat faptul – *persoana care a declanșat incidentul în Secția nr. 10 a Spitalului Clinic de Psihiatrie era un deținut al Penitenciarului nr. 17 – Rezina. În timpul executării pedepsei privative de libertate, acesta a dezvoltat*

o patologie care a necesitat aplicarea de măsuri de constrângere cu caracter medical. După incident, individul a fost supus unei expertize repetate, care nu a mai confirmat necesitatea tratamentului în format riguros sub constrângere. Prin urmare, a fost luată decizia de a-l transfera în mediul penitenciar.

Irina Barbîroş a subliniat că iniţiatorul incidentului prezintă acum o atitudine conformistă în penitenciar, nu a fost implicat în abateri de la reguli şi este mulţumit de condiţiile de detenţie, fapt comparat cu starea lucrurilor în condiţiile de tratament spitalicesc. Acesta urmează, de asemenea, un tratament în regim ambulatoriu.

Vasile Cazacu, psihiatru şi expert judiciar, menţionează, în contextul retrospectiv – mediul penitenciar are tendinţa de a agrava stările psihiatrice. Iniţiatorul incidentului a testat aceste consecinţe, motiv pentru care i s-au aplicat măsuri de constrângere cu caracter medical. În expertiza realizată la solicitarea instanţei, expertul psihiatric medico-legal a indicat recomandări terapeutice pentru a îmbunătăţi starea sa mentală. Cu toate acestea, substanţa acestei expertize medico-legale a fost ignorată de instanţă şi nu a fost inclusă în verdictul prin care s-au dispus măsurile de constrângere cu caracter medical.

Se poate prefera mediul penitenciar în locul regimului de tratament psihiatric în staţionar?

Incidentul din 27 octombrie 2022 a demonstrat, cu stupoare, că persoanele aflate în tratament psihiatric staţionar nu sunt mulţumite de modul în care sunt oferite serviciile în Secţia nr. 10 a Spitalului Clinic de Psihiatrie. Acesta suferă din cauza lipsei infrastructurii adecvate nevoilor acestor pacienţi şi din cauza insuficienţei profesionale a personalului pentru a face faţă provocărilor.

Surprinzător, unii pacienţi care au acces la tratamentul

psihiatric staționar, sub regim riguros, preferă să petreacă timpul în detenție în instituții private de libertate în schimbul procesului terapeutic. Această opțiune ridică semne de întrebare și preocupări cu privire la alegerea paradoxală.

Anterior, Asociația Promo-LEX a realizat o cercetare privind condițiile precare de activitate ale Serviciului Psihiatrie Medico-Legală[1] care reflecta: încăperi în stare de avarie; lipsa sistemelor de încălzire; inaccesibilitate fizică spre instituție.

Este important să subliniem că Secția nr. 10 a Spitalului Clinic de Psihiatrie este situată la etajul al doilea al clădirii și se confruntă, prin urmare, cu aceleași dificultăți legate de infrastructură. Un aspect simplu poate ilustra nivelul de degradare al serviciului și dificultățile cu care se confruntă: clădirea se află sub nivelul unui râu subteran, ceea ce agravează nivelul de umiditate și frig din instituție, contribuind, de asemenea, la deteriorarea sa. Această condiție poate avea consecințe nefaste asupra mediului și a condițiilor de lucru pentru personal și pacienți.

Facem apel către autorități să accelereze procesul de refacere a serviciului contribuind la întreținerea sănătății mentale a utilizatorilor serviciului și la răsturnarea practicilor denaturate care au apărut pe fundalul curențelor de întreținere a instituției: preferarea detenției în închisoare în locul tratamentului spitalicesc.

Ținem să accentuăm că autoritățile de resort urmează:

- să investească în infrastructura Secției nr. 10 a Spitalului Clinic de Psihiatrie, creându-i ambianța reală de tratament;
- să instruiască în personalul Secției nr. 10 a Spitalului Clinic de Psihiatrie pentru a le spori capacitatea de gestionare a unui profil specific de pacienți;
- să remunereze corespunzător și competitiv personalul

instituției antrenat într-o activitate care implică riscuri profesionale, dedicație și pregătiri suplimentare;

- să reglementeze procedurile de securizare a Secției nr. 10 a Spitalului Clinic de Psihiatrie;
- să aplice modele de tratament axate pe terapii ocupaționale, substituind politica strictă de sedare.

Materialul este realizat de Asociația Promo-LEX cu sprijinul financiar al Republicii Federale Germania, prin intermediul Ambasadei Republicii Federale Germania la Chișinău (Deutsche Botschaft Chișinău) și a Fundația Soros Moldova.

[1]

https://promolex.md/24143-infrastructura-precara-si-alte-probleme-ale-centrului-de-medicina-legala/?fbclid=IwAR1t01y96ty_Enq4TvlPEUmGd5rfiSh-EMi9c_Tj43l8Tht_eVAyCBv6uMc&lang=ro